

Verslag startoverleg Werkgroep Retourstroom 2.0 d.d. 26 augustus 2021

Harry Boukes
30 augustus 2021

Wie met modellen werkt, leert nieuwe dingen over het watersysteem en de ondergrond. Het is de kunst om die nieuwe kennis zodanig op te slaan dat ook andere mensen van die nieuwe kennis kunnen profiteren. Uiteindelijk moet de nieuwe kennis ook in de basisdata verwerkt worden. Nadat in 2020 de Werkgroep Retourstroom van NHI het werkveld in kaart heeft gebracht, is in 2021 een werkgroep aan de slag gegaan om de retourstroom ook daadwerkelijk vorm te geven. Op 26 augustus was er een online startbijeenkomst, waar ca. 30 mensen aan hebben deelgenomen.

In zijn welkomstwoord refereerde voorzitter van het Programmteam NHI Mark Bruinsma aan de bouw van kathedralen: gedurende decennia tot eeuwen bouwden mensen er aan, traag maar gestaag. Veel bouwlieden hebben het eindproduct nooit mogen aanschouwen, maar nu eeuwen later mogen wij ervan genieten.

Harry Boukes gaf als trekker van de Werkgroep een kort overzicht. Het gaat volgens hem om vier 'toe's': (1) een tool om ergens op te slaan dat nieuwe kennis is opgedaan en verwijzingen naar informatie en/of nieuwe data, (2) een toetsing om te beoordelen wat we nu eigenlijk van die nieuwe informatie leren, (3) toegang tot de nieuwe informatie, bijvoorbeeld in de vorm van een dataportaal en (4) toenadering tot de bronhouders.

Linda van der Toorn lichtte de bevindingen toe van de Werkgroep Retourstroom 1. Het is de kunst om te komen tot een cyclisch proces van modelleren waarbij data steeds verbeterd wordt. Om daar te komen zijn er best nog wel een aantal zaken die geregeld moeten worden, bijvoorbeeld als we bij het modelleren data-typen gebruiken waarvoor geen bronhouder is.

Daarna volgden drie presentaties over de tools die op dit moment bij consortia operationeel zijn. Koen van der Hauw (Sweco) liet zien hoe Borgert (ontwikkeld voor Waterschap Vechtstromen) functioneert als Excel-toepassing met een GIS-component. Vanuit deze omgeving waren alle bestanden terug te vinden en te hergebruiken. Daarnaast is er een protocol document met een beschrijving van het proces en van de tool. Wilco Klutman (Arcadis) gaf een toelichting op Witboek, wat eigenlijk meer een proces-handleiding is om nieuw verworven kennis op te slaan. Het wordt toegepast bij AZURE, Moria en AMIGO. Er is daarbij een centrale rol weggelegd voor de partij die Beheer en Onderhoud doet van het regionaal model. Dat is in deze gevallen expliciet geregeld. Tristan Bergsma (RWS) liet vervolgens zien hoe dit voor de drie consortia is vormgegeven als ArcGIS-faciliteit. De drie modellen hadden alle drie net weer een afwijkende vormgeving, maar dat is niet noodzakelijk.

Aansluitend is een rondje gemaakt langs de andere consortia. Bij MIPWA is het Beheer en Onderhoud niet expliciet geregeld en vindt het vastleggen van verworven kennis niet gestructureerd plaats. Hetzelfde geldt voor IBRAHYM waar aan een update van het model gewerkt wordt.

Ronald Vernes (TNO) liet zien hoe op dit moment de retourstroom naar REGIS geregeld is. REGIS en ook GeoTOP zijn onderdelen van de BRO en daardoor is er voor overheden een wettelijke plicht om nieuw verworven kennis terug te melden. Via BROLOKET.NL is er (weliswaar ietwat verstopt) een knop waar nieuwe informatie aangemeld kan worden. Dat wordt dan beoordeeld, en als het gezien wordt als waardevol, wordt het bij een volgende update van REGIS verwerkt. Wanneer zo'n update verschijnt, is niet aan te geven. REGIS gaat niet zelf de informatie 'halen'.

In de discussie leek er ten aanzien van (1) de tool eensgezindheid dat als er één tool moet komen, een integratie van de drie gepresenteerde vormen tot een optimaal resultaat kan leiden. Het NHI zou hierin het voortouw moeten nemen. De huidige toepassingen draaien op Excel en ArcGIS, wat geen open source is, maar de indruk bestaat dat het naar open source om te zetten is. De tool moet niet alleen verworven kennis opslaan, maar ook zorgen dat een 'issue' bij de juiste bronhouder terecht komt.

De (2) toetsing van verworven kennis is noodzakelijk om beter te duiden wat we nu precies leren van de nieuwe informatie. Het kan best zijn dat een afwijkende schematisatie ten behoeve van de ene problematiek beter uitpakt dan bij een andere. Dat maakt het niet eenduidig beter en we moeten kijken of en hoe we dat in de basisdata willen verwerken. Er is discussie over de manier waarop we zo'n toetsingsproces moeten organiseren en faciliteren. Moet dat een landelijke club worden waar alle nieuwe info langs gaat? Moet er per consortium een toetsingscommissie worden ingesteld, of per provincie of per hydrologische eenheid? En hoe krijgen we die 'commissies' bemenst? Soms is het fijn om 'bovenprovinciaal' te beoordelen, soms juist heel gedetailleerd en lokaal. De discussie gaat in een richting waarbij de partij die het beheer en onderhoud doet bij de consortia de beoordeling coördineert en ad hoc beoordelingsteams bijeen roept. Eventueel zouden die teams ondersteund kunnen worden met een landelijk team voor moeilijke vragen. Dan moet bij het consortium het beheer en onderhoud wel georganiseerd zijn (dat is bij MIPWA en IBRAHYM nog niet het geval), en er zijn gebieden die niet binnen een consortium vallen. Dit lijkt een organisatieproject.

Voor (3) de toegang tot de nieuwe informatie wordt er naar het NHI-dataportaal gekeken. Er is technisch veel mogelijk. Het huidige dataportaal ontsluit al enkele bestanden met aanpassingen t.o.v. REGIS, maar binnen de nieuwe opdracht van NHI voor het vernieuwen van het dataportaal en de website is met het verder vorm geven van het retourstroomproces nog geen rekening mee gehouden. Het is aan de orde om (een programma van) eisen op te stellen die door het retourproces aan het dataportaal - eventueel in samenhang met functionaliteiten op de website en de helpdesk - gesteld worden.

Uiteindelijk moet de nieuw verworven kennis verwerkt worden in de basisdata. Het zou fijn zijn als (4) de processen bij de bronhouders wat meer gestroomlijnd worden, zodat de gebruikers ervan beter weten wat er verwacht kan worden. Een groter knelpunt lijken de data waarvoor nog geen bronhouder is. Wellicht is het toewijzen van bronhoudersschappen een eerste stap, inclusief het beschrijven van de verantwoordelijkheid die dat inhoudt. Daarmee is het retourstroom proces

vooral ook een organisatorisch vraagstuk. Dit sluit aan bij aanbevelingen n.a.v. pilotstudies voor de retourstroom REGIS in 2019¹.

Er wordt geen moment aan het nut van een goede, georganiseerde retourstroom getwijfeld. De vergelijking wordt gemaakt met een bal die je in stapjes tegen een berg opduwt: je moet voorkomen dat de bal tussendoor steeds weer terugrolt. Ook wordt aangegeven dat het de modelleur gemakkelijk gemaakt moet worden om de verworven kennis te borgen. De opdrachtgever moet het eisen in een offerte-aanvraag en het vergt discipline van de modelleur. Het kost de minste moeite als het tijdens het modelleerproces mee loopt; als je het achteraf nog weer moet gaan reproduceren kost het meer tijd en is het minder leuk. Maar al met al overheerst de sfeer dat we het allemaal goed willen doen. Onderlinge concurrentie is zeker niet dominant: 'uiteindelijk zijn we allemaal klasgenootjes die elkaar bij verschillende werkgevers steeds weer tegenkomen'.

De ochtend eindigt met een oproep voor leden van de op te richten Werkgroep Retourstroom 2.0. Aanmelding kan tot op de dag van vandaag bij Harry Boukes, e-mail info@harryboukes.nl.

¹ http://www.nhi.nu/nl/files/2116/2996/2950/11203678-000-BGS-0001_v4.0-KPP_retourstroom_REGIS.pdf